

SKOČTE SI DO *Pardubic*

Zelená brána

Zelená brána

www.zelenabrana.eu

Zelená brána

Adresa:

Zelenobranská 76, 530 02 Pardubice

Telefon:

+420 734 783 596

E-mail:

pardubickeatraktivy@gmail.com

Otevírací doba:

leden | únor: zavřeno

březen: so–ne 10.00–17.00

duben | květen | červen: út–ne 10.00–18.00

červenec | srpen: denně 10.00–18.00, pá a so 19.00–22.00 (západy slunce)

září: út–ne 10.00–18.00

říjen | listopad: pá–ne 10.00–18.00

prosinec: st–čt 15.00–18.00, pá–ne 10.00–18.00

(polední pauza 12.00–13.00)

Více informací:

www.zelenabrana.eu

Zelená brána

Neznámější dominantou Pardubic je Zelená brána, která spolu se zámek vévodí historickému centru města. Obecně je vnímána jako jeden celek, ale ve skutečnosti jsou to dvě stavby za sebou – renesanční předbraní a vlastní brána s věží vysokou zhruba 60 metrů. Tento celek je jediným významným, ale velice cenným zbytkem důkladného městského opevnění z počátku 16. století.

Původní brána v tomto místě vznikla zřejmě mezi lety 1330 až 1340, kdy Arnošt ze Staré a jeho syn Arnošt z Pardubic nechali město opevnit. Ještě v době přestavby Pardubic Vilémem z Pernštejna (roku 1521) byla dnešní Zelená brána podstatně nižší, asi jen dvoupatrová; možná měla jehlancovou střechu a nějaké předbraní. Neříkalo se jí tenkrát ještě Zelená, ale Pražská, protože od ní vedla cesta z Pardubic na Prahu.

Po rozsáhlém požáru, který v roce 1538 postihl Pardubice, se Vilémův syn Jan z Pernštejna pustil do velkorysé přestavby města. Do roku 1542, kdy se přestavba Pardubic v neorenesanční sídlo již blížila ke konci, prošla radikální proměnou také Pražská brána. Na jejím

místě zdvihl Janův stavitel Jiřík Olomoucký vysokou městskou věž, kterou ozdobil působivě členitou střechou s osmi věžičkami a vysokým jehlancem, obklopeným zlacenými makovicemi, praporci a se sluncem uprostřed. Střechu pokryl měděný plech, který se do dálky zlatavě leskl a dal prý vzniknout rčení „blyštít se jako pardubická věž.“ Vlivem počasí měď časem zezelenala a pro věž se vžilo dodnes užívané pojmenování Zelená.

Z ochozu věže tehdy dohlíželi na bezpečnost ve městě ponocní (hlásní) a po jistou dobu z něj také trubačí ohlašovali policejní hodinu, tedy čas pro nařizené opuštění hostinců, nebo důležité události. V 18. století se z ochozu věže ozývaly na konci dne písně k oslavě sv. Floriána, ochránce před požárem, nějaký čas prý také k oslavě patrona města, prvního pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic.

Před věží zároveň vyrostla nová jednopatrová brána, korunovaná atikou s raně renesančními a pro Pardubice typickými obloučky. Před branou byl příkop, přes který vedl padací most, za nímž se nacházelo členité předbraní. To je vidět na nejstarším dochovaném vyobrazení města z roku 1602, jehož autorem je Jan Willenberg. Předbraní zmizelo spolu s větší částí opevnění města po roce 1776. Na jeho místě vyrostly budovy tzv. jezdeckých kasáren (hlavně koňské stáje). Ty nechalo město odstarnit koncem 19. stol. a po roce 1910 pak došlo k zasypávání vodního příkopu. Vlastní bráně u věže se potom občas říkalo nepřesně předbraní, ale běžnému návštěvníkovi oba objekty splývají v jediný.

Zelená brána prošla řadu těžkých zkoušek. V roce 1653 vyhořela nedaleko stojící zvonice a městská rada nechala zvony zavěsit na věž, jejímž statickému stavu to ale neprospělo. Při bouři roku 1661 byla věž těžce poškozena a zvony se stěhovaly zpět do narychlo obnovené zvonice. Městskou kasu pak několik let zatěžovala oprava poškozené věže. Hodiny se na věži objevily až po roce 1760.

V roce 1843 se představitelé Pardubic rozhodli pro velký zásah do podoby věže. Nechali odstranit dřevěný ochoz a celou věž obezdít cihlami a nahodit omítkou. V roce 1875 dokonce hodlala městská rada celou Zelenou bránu kvůli lepší dopravní obslužnosti náměstí zbourat, ale pro odpor části veřejnosti a ústřední vídeňské památkové komise se tak nestalo. O několik let později neuspěly ani návrhy na zásadní přestavbu věže a zbourání brány, které měl připravit architekt Josef Mocker. V roce 1886 tu prováděl jen menší úpravy architekt František Schmoranz.

Velkou opravou prošla v roce 1902 střecha věže a o rok později se po opravě brány objevil na její čelní stěně reliéf s výjevem z erbovní pověsti pánů z Pardubic (Ješek z Pardubic u Milána roku 1158), který podle kresby Mikoláše Alíše vytvořil sochař Bohumil Vlček. Nynější podoba Zelené brány v zásadě odpovídá úpravám z roku 1912. Tenkrát byl obnoven dřevěný ochoz na věži, z jejího pláště zmizela omítka a obezdívkou a ciferník hodin začal svítit i v noci. Jen tehdejší dřevěnou špalíčkovou dlažbu v průjezdu postupem let nahradila dlažba kamenná.

Expozice

Výstup na 60 m vysokou věž je zpestřen historickými expozicemi, které jsou určeny především dětem. V mezipatrech, kde se jednotlivé expozice nacházejí, si tak mohou všichni odpočinout a získat zajímavé informace. Instalace s názvem Kronika města Pardubic má pět částí. Přístupnou formou vám představí pověsti, vážíci se ke vzniku erbu pánů z Pardubic a pánů z Pernštejna, a uvede vás do historických interiérů, kde můžete zastihnout městského kronikáře, trubače i správce věžních hodin při jejich každodenní práci. Expozice pochází z pohádkové dílny výtvarnice a dětské ilustrátorky Vítězslavy Klímové. Pohyblivé postavy, padající brána, zvukové i světelné kulisy spolu s kouzelnou atmosférou historické věže dají návštěvníkům na chvíli zapomenout na 21. století a vrátí je zpátky do historie. V předbraní můžete po dřevěném schodišti vystoupat i do druhého patra, které slouží jako prostor pro výtvarné výstavy. Zelená brána tedy nabízí, krom nezaměnitelného výhledu na Pardubice a okolí, také pohádkový výlet do dob dávno minulých a možnost poznávat umělecká díla zdejších malířů a výtvarníků.

Předbraní

Zatímco si ve věži můžete již několik let vyzkoušet roli kronikáře a podepsat se do Kroniky města i s věnováním, na recepci v předbraní si můžete vyzkoušet roli tiskaře a stavitele či písaře. Tvůrčí koutek ocení zejména malí návštěvníci.

Co sestavit a jak?

Zvládnete sestavit Zelenou bránu? V koutku na recepci jsou připravená originální razítka. Stačí je správně seřadit, ověřit „stavitelský postup“, namočit do tiskařské podušky a tisknout na papír. Vznikla Vám Zelená brána? Na památku si vytištěnou bránu můžete zdarma odnést domů.

Co napsat a čím?

Zkuste jako správný písař psaní brky. Máme pro vás připravené také prázdné pohlednice, které si dle své fantazie můžete potisknout originálními razítky – třeba „Zelenobranským kašpárkem“. Nechcete tisknout? Nevadí! K dispozici jsou i fixy nebo pastelky. Kreativité se meze nekladou.

Už víte, komu pohlednici pošlete?

Poštovní známku lze zakoupit přímo na recepci Zelené brány a rovnou ji tam i odeslat.

Hra Tajemství Zelené brány

Říká se, že je téměř každá památka či historická budova opředená tajemstvím. Přijďte odhalit, jaké tajemství ukrývá Zelená brána!

Pro rodiny s dětmi jsme připravili zábavně-dobrodružnou hru zakončenou překvapením. Stačí si na recepci Zelené brány vyzvednout dřevěnou destičku se zadáním hry. Pro děti je připraven vzkaz od Zelené brány. Přichystáno je několik nápověd, prostřednictvím kterých mají děti za úkol hledat písmena v expozicích umístěných ve věži. Pokud se rodičům s dětmi podaří písmena najít a poskládat z nich správnou odpověď, vyluští tak tajenku. Poté však hra ještě pokračuje u kustoda v předbraní Zelené brány. Zde na děti už budou čekat další předměty. A co bude dál? To se dozví jen ti, co projev trochu odvahy!

Západy slunce za Zelené bráně

Milovníci romantiky přijdou na své během července a srpna, kdy jsme pro návštěvníky o pátečních a sobotních večerech rozšířili otevírací dobu až do 22. hodiny. Z ochozu brány je totiž nádherný pohled na zapadající slunce. A proč ho tedy nesdílet s někým blízkým, že?

Adventní Zelenobranská podívání

Víte, že Zelená brána je jednou z památek, která je otevřena i v prosinci? Jako správná dáma se v tomto období vždy oblékne do vánočního. A nejen to. Pro malé návštěvníky má vždy připravený pestrý program. Děti si zde mohou vytvořit vánoční přáníčka či ozdobičky. Již tradičně je hlavní výzvou vytvoření co nejdelšího vánočního papírového řetězu. Každý návštěvník na něj může přidat jedno papírové kolečko, kam na památku zapíše svoje jméno, vzkaz či věnování. Kolik koleček bude celkem řetěz mít vyhlášíme na Tří krále!

Během návštěvy v adventním čase nevynechte ani výstup na vyhlídku, odkud se vám naskytne unikátní výhled na osvětlené Pardubice ve vánoční náladě.

Erbovní pověst o znaku města Pardubice

Průčelí Zelené brány zdobí reliéf vytvořený podle návrhu Mikoláše Alše. Zpodobňuje erbovní pověst pánů z Pardubic, jejichž erb užívají Pardubice jako městský znak. Český kníže Vladislav II. táhl roku 1158 společně s císařem Fridrichem Barbarossou do Itálie pokořit město Milán. V této válce se svou statečností vyznamenali hlavně čeští bojovníci. Při jednom nočním nájezdu na město se jim podařilo ukořistit koně a válečné zástavy Milána. Obyvatelé města se ale začali bránit a vytlačovat Čechy z města. Na posledního z unikajících bojovníků, Ješka z Pardubic, a jeho koně, spustili mříž brány. Přestože byl bělouš přetažený na dvě poloviny, ještě několik metrů svého pána nesl. Statečný rytíř si pak věrného půlkoně naložil na bedra a donesl ho až do ležení svého knížete Vladislava II. Za svou neohroženost posléze dostal od knížete do erbu onu přední polovinu bílého koně.